

Nader onderzoek Vleermuizen

**EcoTierra- ecologisch
adviesbureau**

Noordenweg 43 te Voorthuizen

- Nader onderzoek in het kader van de Flora- en faunawet -

Opdrachtgever	VanWestreenen BV Anthonie Fokkerstraat 1a 3772 MP Barneveld
Contactpersoon	De heer T. van den Brink
Data veldbezoeken	Diverse data 2016
Uitvoerend ecooloog	ing. J. ten Hoopen (OneNature-advies en onderzoek)
Kenmerk rapport	N2016.029- Nader onderzoek vleermuizen Noordenweg 43 te Voorthuizen
Datum rapport	4 oktober 2016
Auteur	ing. J.M. de Wever
Paraaf	

EcoTierra-ecologisch adviesbureau
Margijnenenk 12
7415 JZ Deventer

www.ecotierra.nl
info@ecotierra.nl
(0570)597418

→ Draagvlak voor natuur is de basis voor natuurbescherming

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden Verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, Zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven. EcoTierra- ecologisch adviesbureau is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van EcoTierra- ecologisch adviesbureau; opdrachtgever vrijwaart EcoTierra- ecologisch adviesbureau voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING

1 INLEIDING	5
1.1 AANLEIDING	5
1.2 DOELSTELLING	5
1.3 VOLLEDIGHEID ONDERZOEK	5
1.4 GELDIGHEIDSDUUR RAPPORT	6
1.5 WET NATUURBESCHERMING	6
2 ONDERZOEKSOPZET	7
2.1 DESKRESEARCH	7
2.2 VELDBEZOeken	7
3 SITUATIEBESCHRIJVING	9
3.1 HUIDIGE SITUATIE	9
3.2 GEWENSTE TOEKOMSTIGE SITUATIE EN VOorgenomen IngREpen	10
4 BEVINDINGEN ONDERZOEK	11
4.1 BEVINDINGEN DESKRESEARCH	11
4.2 BEVINDINGEN VELDBEZOeken VLEERMUIZEN	11
4.3 BEVINDINGEN HUISMUS EN OVERIGE WAARNEMINGEN	11
5 EFFECTENBEOORDELING	13
5.1 EFFECTEN VLEERMUIZEN	13
5.2 EFFECTEN HUISMUS EN OVERIGE SOORTEN	13
5.3 ALGEMENE ZORGPLICHT	14
5.4 VOLLEDIGE UITSLUITING AANWEZIGHEID	14
6 CONCLUSIE EN VRIJBLIJVEND ADVIES	15
6.1 CONCLUSIE	15
6.2 VRIJBLIJVEND ADVIES	15

BIJLAGEN

1. Wettelijk kader
2. Korte beschrijving ecologie vleermuizen
3. Literatuurlijst

SAMENVATTING

In opdracht van VanWestreenen BV heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau aan de Noordenweg 43 te Voorthuizen (gemeente Barneveld) een nader onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd in het kader van de Flora- en Faunawet.

Het plangebied ligt net buiten de bebouwde kern van Voorthuizen en betreft een woonboerderij met diverse opstallen.

De initiatiefnemer is voornemens het plangebied her in te richten. In dit kader zullen alle aanwezige opstallen (uiteindelijk) worden gesloopt. Ter plaatse van de te slopen opstallen zullen een woning en twee bijgebouwen worden teruggebouwd.

De aanleiding voor het uitvoeren van het onderhavige onderzoek zijn de conclusies weergegeven in de rapportage 'Quickscan flora en fauna Quickscan flora en fauna Noorderweg 43 te Voorthuizen', EcoTierra- ecologisch adviesbureau, februari 2016. In deze rapportage wordt een nader onderzoek naar vleermuizen aanbevolen. Mogelijk gaan er door de beoogde ingrepen vaste verblijf- en voortplantingsplaatsen (zoals bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet) verloren.

Verblijfplaatsen van vleermuizen in bomen en aantasting van significante vliegroutes en foerageergebieden zijn niet te verwachten.

Tijdens het vleermuizenonderzoek dient er eveneens gekeken te worden naar nesten en exemplaren van de huismus. Concrete aanwijzingen dat de huismus het plangebied gebruikt om voort te planten zijn niet waargenomen tijdens het veldbezoek.

Onderhavig onderzoek is gebaseerd op een bronnenonderzoek en diverse veldbezoeken. Deze veldbezoeken hebben op diverse data in 2016 plaatsgevonden.

De onderzoeken zijn uitgevoerd in de juiste periode en onder geschikte weersomstandigheden, zodat de te verwachten soorten waargenomen konden worden.

Conclusie	
Vleermuizen	Vaste verblijfs- of voortplantingsplaats Er zijn geen vaste verblijfs- of voortplantingsplaatsen aangetoond binnen het plangebied.
	Foerageergebied Het plangebied betreft geen significant foerageergebied.
	Vliegroutes Er zijn geen significante vliegroutes aanwezig binnen het plangebied.
Huisumus	Er zijn geen nesten van de huismus aangetroffen.
Flora- en faunawet (en de Wnb)	Op basis van de bevindingen kan geconcludeerd worden dat er geen procedurele gevolgen zijn aangaande de gewenste ingrepen. → Er hoeft geen ontheffing Flora- en faunawet artikel 75 te worden aangevraagd; → Op basis van de zorgplicht volgens artikel 2 van de Flora- en faunawet dient bij de uitvoering van de werkzaamheden voldoende zorg in acht te worden genomen voor in het wild levende dieren en hun leefomgeving.

1 INLEIDING

In opdracht van VanWestreenen BV heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau aan de Noordenweg 43 te Voorthuizen (gemeente Barneveld) een nader onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd in het kader van de Flora- en Faunawet.

1.1 Aanleiding

De initiatiefnemer is voornemens het plangebied her in te richten. In dit kader zullen alle aanwezige opstallen (uiteindelijk) worden gesloopt. Ter plaatse van de te slopen opstallen zullen een woning en twee bijgebouwen worden teruggebouwd.

De aanleiding voor het uitvoeren van het onderhavige onderzoek zijn de conclusies weergegeven in de rapportage 'Quickscan flora en fauna Quickscan flora en fauna Noorderweg 43 te Voorthuizen', EcoTierra- ecologisch adviesbureau, februari 2016. In deze rapportage wordt een nader onderzoek naar vleermuizen aanbevolen. Mogelijk gaan er door de beoogde ingrepen vaste verblijf- en voortplantingsplaatsen (zoals bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet) verloren.

Verblijfplaatsen van vleermuizen in bomen en aantasting van significante vliegroutes en foerageergebieden zijn niet te verwachten.

Tijdens het vleermuizenonderzoek dient er eveneens gekeken te worden naar nesten en exemplaren van de huismus. Concrete aanwijzingen dat de huismus het plangebied gebruikt om voort te planten zijn niet waargenomen tijdens het veldbezoek.

1.2 Doelstelling

Het doel van het nader onderzoek is vast te stellen of de voorgenomen ingrepen een overtreding van de flora- en faunawet tot gevolg hebben aangaande vleermuizen. Tevens dient er vastgesteld te worden of de huismus jaarrond beschermde nesten heeft binnen het plangebied.

Om dit inzicht te verkrijgen dienen, onder andere, de volgende vragen beantwoord te worden;

- welke soorten maken gebruik van het plangebied?
- zijn er in de opstallen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig?
- welke functie(s) hebben deze opstallen voor de eventueel aanwezige soorten?
- zijn er significante vliegroutes en/of foerageergebieden in of nabij het plangebied aanwezig?
- broedt de huismus binnen het plangebied?
- wat zijn de gevolgen van de ingrepen (welke verbodsbepalingen worden overtreden) en zijn er mitigerende maatregelen te nemen om overtreding van de wet te voorkomen?
- dient er een ontheffing te worden aangevraagd?

1.3 Volledigheid onderzoek

Het onderzoek is onder andere uitgevoerd op basis van het 'Vleermuizenprotocol, maart 2013, dat is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus (NGB), de Zoogdiervereniging, Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN).

Tevens zijn de onderzoeksmethodes zoals beschreven in de soortenstandaarden van de RVO (soortenstandaard Gewone en Ruige Dwergvleermuis, versie 2.0 december 2014) gehanteerd.

Door het hanteren van het vleermuizenprotocol, soortenstandaarden en overige goedgekeurde inventarisatiemethodes kan bij een eventuele zienswijze worden aangetoond dat de noodzakelijke onderzoeksinspanning is verricht. Mogelijk zijn er, ondanks de volledigheid van het onderzoek, exemplaren niet waargenomen. Ondanks de meerdere onderzoeksrondes blijft er sprake van momentopnamen.

Uit de uitgevoerde quickscan flora en fauna kwam naar voren dat er eigenlijk geen nesten van de huismus te verwachten zijn, maar om toch zorgvuldig te handelen er tijdens het vleermuizenonderzoek ook gelet moest worden op deze soort. Er heeft derhalve geen onderzoek plaatsgevonden conform de soortenstandaard Huismus (RVO, versie 2.0, december 2014).

1.4 Geldigheidsduur rapport

Voor onderzoeken waar alleen soorten van tabel 1 en/of 2 van de Flora- en faunawet aan de orde zijn, mag in principe worden volstaan met een geldigheid van 5 jaar. Hierbij geldt dat er in die periode weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen hebben opgetreden en dat de wetgeving gelijk is gebleven. **Bij onderzoeken naar strikt beschermde soorten (tabel 3 soorten en vogels) geldt in principe dat onderzoeksgegevens maximaal 3 jaar oud mogen zijn in gebieden waar weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen zijn opgetreden in de afgelopen drie jaar. In gebieden waar dit niet voor geldt, moeten de gegevens recenter zijn.** (bron: ministerie van Economische Zaken).

1.5 Wet natuurbescherming

De Flora- en faunawet zal binnenkort overgaan in de nieuwe Wet natuurbescherming (Wnb). Zover nu bekend zal deze wet op 1 januari 2017 in werking treden. Deze datum kan echter nog veranderen.

De nieuwe wet dient ter vervanging van de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet en heeft als doel te komen tot één integrale en vereenvoudigde regeling van de natuurbescherming. Hierbij is de Europese regelgeving als uitgangspunt genomen.

Zo moet nog duidelijk worden wat de precieze consequenties zijn van de aanwezigheid van strikt beschermde soorten.

Op het moment van onderhavig schrijven zal door de nog heersende onduidelijkheid alleen getoetst worden aan de Flora- en faunawet.

2 ONDERZOEKSOPZET

Om een goed beeld te verkrijgen hoe en of het plangebied gebruikt wordt door vleermuizen heeft er een deskresearch plaatsgevonden en is het plangebied vervolgens meerdere malen in 2016 bezocht in de daarvoor geschikte periodes en onder de juiste weersomstandigheden. Op 11 april 2016 is het plangebied extra bezocht in het kader van de huismus.

De veldbezoeken zijn uitgevoerd door het ecologische bureau OneNature- advies en onderzoek. Dit bureau heeft ruime ervaring met het uitvoeren van onderzoeken naar vleermuizen. EcoTierra-ecologisch adviesbureau heeft een onderzoek naar de huismus uitgevoerd. EcoTierra-ecologisch heeft eveneens een ruime ervaring met het uitvoeren van vleermuis- en huismussenonderzoeken.

2.1 Deskresearch

Als basis dient de aangeleverde informatie van de opdrachtgever en de quickscan flora en fauna van EcoTierra- ecologisch adviesbureau. Tevens zijn beschikbare (digitale) verspreidingsatlassen en overige bronnen geraadpleegd.

2.2 Veldbezoeken

Tijdens de schemeronderzoeken is met behulp van een batdetector, verrekijker, zaklamp en zoomcamera zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van vleermuizen.

Het vleermuizenonderzoek bestaat uit twee onderdelen, namelijk een visuele inspectie bij daglicht (voor invallen schemer) en onderzoeken tijdens de schemeruren.

Tijdens de visuele inspectie worden opstallen en de toegankelijke gaten onderzocht op sporen die kunnen duiden op de aanwezigheid van vleermuizen. Tijdens de schemer/nacht onderzoeken wordt door middel en met behulp van visuele waarnemingen en een batdetector (Pettersson D230/ D240X) onderzocht of vleermuizen gebruik maken van het plangebied en de aanwezige opstallen.

Indien nodig worden time-expansion opnamen gemaakt met de batdetector om later de ultrasone geluiden te kunnen analyseren met behulp van het analyseprogramma Batsound. Voor soorten van het Myotis geslacht kan dit noodzakelijk zijn om tot een correcte determinatie te komen.

Het onderzoek in de avondschemer is bedoeld om uitvliegende exemplaren te kunnen waarnemen. Vleermuizen warmen gedurende de dag op in hun verblijfplaats en vliegen rond de schemer uit om op jacht te gaan naar insecten.

In de ochtenduren keren ze terug naar hun verblijfplaats, zodat invliegende exemplaren waargenomen kunnen worden.

Gedurende de onderzoeken wordt tevens gelet op sociale roepen en baltsgedrag.

Als richtlijn wordt het 'Vleermuizenprotocol, maart 2013 gehanteerd, opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus (NGB), de Zoogdiervereniging, Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Dit betekent dat het onderzoeksgebied minimaal vier maal tijdens schemer onderzocht dient te worden, zowel in de avond- als ochtenduren.

De onderzoeken zijn uitgevoerd in de juiste periode en onder geschikte weersomstandigheden, zodat eventueel aanwezige vleermuizen waargenomen konden worden. Dit houdt globaal in dat de temperatuur minimaal 7 °C en de windkracht maximaal 4 (5) Beaufort was. Tevens viel er niet meer dan lichte regen.

De avondonderzoeken zijn gestart voor de schemerinvall en tot circa 2 uur na zonsondergang uitgevoerd. De ochtendonderzoeken zijn ongeveer gestart twee uur voor zonsopgang. De onderzoeken in het kader van de paarverblijven zijn tot dieper in de nacht uitgevoerd.

In onderstaande tabel worden de minimum temperaturen en de hoogste windsnelheid vernoemd.

Datum	Avond/ ochtend	Onderzochte functie	Weersgesteldheid
11-04-2016	Overdag	Nest huismus	15°C, droog en zonnig
27-05-2016	Avond	Zomer- en kraamverblijf Foerageergebied/ vliegroute	16°C, droog, 3 Bft, licht bewolkt
22-06-2016	Ochtend		15°C, droog, 2 Bft, licht bewolkt
11-08-2016	Avond	Paar- en winterverblijf (zomerverblijf) Foerageergebied/ vliegroute	22°C, droog, 1 Bft, helder
15-09-2016	Avond		21°C, droog, 3 Bft, bewolkt

Tabel 1: Onderzoeksdata.

3 SITUATIEBESCHRIJVING

In dit hoofdstuk worden het plangebied en de ingrepen kort beschreven.

3.1 Huidige situatie

Het plangebied ligt op de grens van de bebouwde kern van Voorthuizen en betreft een woonboerderij, een extra woonruimte, aanbouw en schuur, inclusief overkapping. Op de opstallen liggen dakpannen. Daaronder zit beschot, met uitzondering van de meest zuidelijke schuur.

Afbeelding 1: Situering plangebied. (bron: gelderland.nl, luchtfoto 2014).

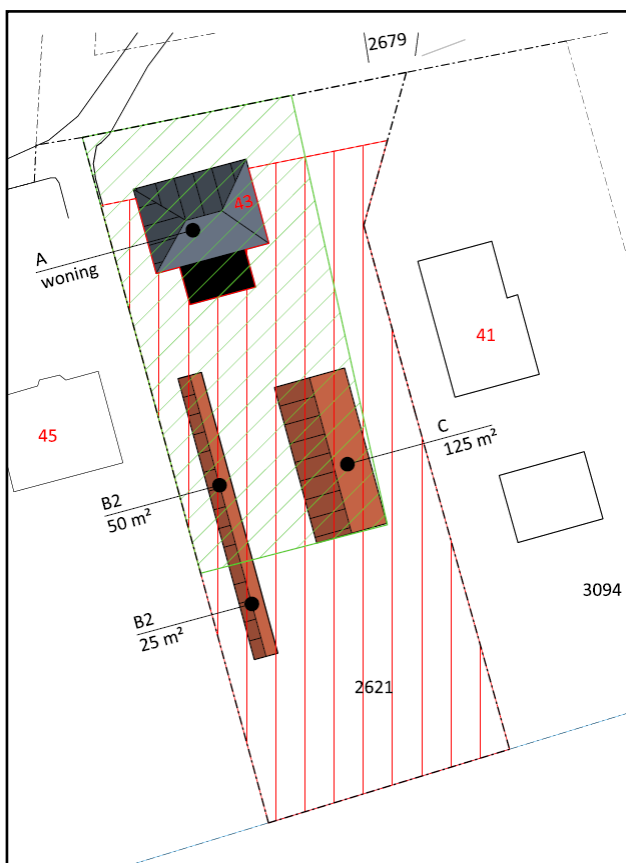
De directe omgeving bestaat uit agrarische percelen en ten oosten de bebouwde kom van Voorthuizen.

Foto's: Indrukken plangebied.

3.2 Gewenste toekomstige situatie en voorgenomen ingrepen

De initiatiefnemer is voornemens het plangebied her in te richten. In dit kader zullen alle aanwezige opstallen (uiteindelijk) worden gesloopt. Ter plaatse van de te slopen opstallen zullen een woning en twee bijgebouwen worden teruggebouwd.

Afbeelding 2: Gewenste toekomstige situatie (bron: VanWestreenen BV).

De bovenstaande ingrepen vallen binnen de Flora- en faunawet onder het belang j: de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

4 BEVINDINGEN ONDERZOEK

Hieronder worden de bevindingen van het nadere onderzoek besproken, allereerst de bevindingen van de deskresearch en vervolgens de bevindingen van de veldbezoeken.

4.1 Bevindingen deskresearch

Volgens de geraadpleegde bronnen komen er verschillende soorten vleermuizen voor in de omgeving van het plangebied, waaronder de gewone, kleine en ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, tweekleurige vleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, watervleermuis, meervleermuis en de baardvleermuis.

Er zijn geen waarnemingen gevonden van vaste verblijfplaatsen in het plangebied zelf.

Er wordt aangegeven dat de huismus voorkomt in het kilometerhok, maar er zijn waarnemingen gevonden van nesten in het plangebied.

4.2 Bevindingen veldbezoeken vleermuizen

Vaste verblijfplaatsen

Er zijn geen vaste verblijfplaatsen aangetroffen. Er zijn geen in- of uitvliegende exemplaren of uitwerpselen aangetroffen. Bereikbare potentiële wegkruipplekken zijn grondig gecontroleerd op sporen.

De waargenomen foeragerende vleermuizen arriveerden tijdens de zomeronderzoeken pas erg laat in het plangebied of verlieten het plangebied ruim voor zonsondergang. Tijdens de laatste twee onderzoeken arriveerde de soorten pas ongeveer 20/30 minuten na zondondergang. Dit is een indicatie dat de verblijfplaatsen van deze exemplaren niet binnen het plangebied aanwezig zijn. In de meeste gevallen, met name bij de gewone dwergvleermuis, arriveerde ze van en vertrokken ze naar de dorpskern.

In het rechter buurperceel zijn baltsgeluiden van de gewone dwergvleermuis waargenomen. Er kon tijdens het onderzoek geen relatie met de te amoveren opstallen worden vastgesteld.

Foerageerplekken

Tijdens de eerste drie onderzoeken zijn diverse foeragerende vleermuizen waargenomen, namelijk de gewone dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis en de rosse vleermuis. Tijdens de eerste twee onderzoeken werd met name de voortuin en de groene buurpercelen gebruikt om te foerageren. In het najaar werd er door de gewone dwergvleermuis ook wat vaker in de achtertuin gefoerageerd.

Vaste vliegroutes

Duidelijke vliegroutes zijn niet vastgesteld tijdens het onderzoek. Af en toe is de rosse vleermuis overvliegend waargenomen.

4.3 Bevindingen huismus en overige waarnemingen

Op het veldbezoek van 11 april zijn geen nesten van de huismus waargenomen. De huismus is wel bij een buurtperceel waargenomen.

Ook tijdens de veldbezoeken in het kader van het vleermuizenonderzoek zijn geen huismussen of nesten ervan aangetroffen.

Op het dak van de woning is op 11 april een spreeuw waargenomen. Er is niet vastgesteld of deze soort ook broedt binnen het plangebied.

In de tuin tegenover het plangebied was een grote bonte specht aan het foerageren.

Foto: Foeragerende grote bonte specht in tegenoverliggende tuin (foto 11 april 2016).

5 EFFECTENBEOORDELING

In het kader van de Flora- en faunawet is nagegaan of vaste verblijf- en voortplantingsplaatsen door de ingreep worden aangetast (verwijderd, ongeschikt gemaakt) of dat er kans bestaat dat de onderzochte soorten worden verontrust, verjaagd of gedood. Verder is er gekeken of er invloeden zijn die leiden tot een verminderde geschiktheid als foerageergebied waarbij het een zodanig belang treft dat bij het wegvallen van deze functie ook verblijfplaatsen niet langer kunnen functioneren. Ten slotte wordt beoordeeld of eventuele vliegroutes zodanig worden aangetast dat de functionaliteit van vaste verblijfplaatsen verloren gaat.

5.1 Effecten vleermuizen

Vleermuizen zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder c, van de Flora- en faunawet en is tevens opgenomen in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, diersoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd. In de dagelijkse praktijk betekent dit dat de soortgroep vermeld staat op de zogenaamde tabel 3.

Vaste verblijfplaatsen

Er zijn geen vaste verblijfplaatsen, zoals bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet, vastgesteld in de te amoveren opstallen of de eventueel (nog) te kappen bomen.

De voorgenomen sloop zal derhalve geen overtreding van de flora- en faunawet tot gevolg hebben.

Foerageerplekken

Foerageerplekken zijn alleen beschermd bij de Flora- en faunawet wanneer ze significant zijn voor het functionele leefgebied van de aanwezige vleermuizen. Hiermee wordt onder andere bedoeld dat bij vernietiging van desbetreffende foerageergebied de vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen ook niet mee zullen functioneren doordat de vleermuis vertrekt naar een andere locatie.

Er wordt gefoerageerd binnen en nabij het plangebied door diverse vleermuissoorten. Met name de voortuin en de buurpercelen worden gebruikt. Gezien de geschiktheid van de directe omgeving betreft het plangebied geen significant foerageergebied. De verwachting is dat er in de nieuwe situatie meer groen aanwezig zal zijn waardoor er ook meer gefoerageerd kan gaan worden door vleermuizen.

Er zal door de uitvoering van de ingreep geen overtreding van de Flora- en faunawet plaatsvinden aangaande deze functie.

Vaste vliegroutes

Vliegroutes zijn alleen beschermd bij de Flora- en faunawet wanneer ze significant zijn voor het functionele leefgebied van de aanwezige vleermuizen. Hiermee wordt onder andere bedoeld dat bij vernietiging van de vliegroutes de vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen ook niet mee zullen functioneren doordat de vleermuis er niet meer naar toe- of vandaan kan komen.

Er zijn geen significante vaste vliegroutes vastgesteld binnen het plangebied.

Voor deze functie worden derhalve geen negatieve effecten verwacht.

5.2 Effecten huismus en overige soorten

Er zijn geen jaarrond beschermde nesten van de huismus aangetroffen binnen het plangebied. Van overtreding van de Flora- en faunawet of de Wnbwet is geen sprake. Mogelijk broeden wel soorten zonder jaarrond beschermd nest binnen het plangebied. Zoals in de quickscan is aangegeven zullen de rooi- en sloopwerkzaamheden buiten het broedseizoen van vogels moeten plaatsvinden.

5.3 Algemene zorgplicht

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet. Eventueel aanwezige dieren dienen de kans te krijgen om te vluchten.

De zorgplicht houdt ook in dat er zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de periode waarin wordt gewerkt (buiten kwetsbare voortplantings- en overwinteringsperiode).

Tijdens de sloop- en bouwwerkzaamheden dient er zeker rekening te worden gehouden met broedende vogels (zie ook advies quickscan flora en fauna). Tevens dient verstoring van vleermuizen door licht te worden voorkomen tijdens de werkzaamheden en in de nieuwe situatie.

5.4 Volledige uitsluiting aanwezigheid

De onderzoeken zijn conform de vigerende protocollen en onderzoeksstrategieën uitgevoerd opdat aantoonbaar is dat er voldoende zorg in acht is genomen om de te verwachten soorten te kunnen waarnemen/ aantreffen. Het blijft echter natuur en het is nooit geheel uit te sluiten dat er, ondanks de voldoende onderzoeksinspanning, toch een exemplaar aanwezig is. Bij het aantreffen van een exemplaar dienen de werkzaamheden direct gestaakt te worden en dient er een ter zake kundige ingeschakeld te worden.

6 CONCLUSIE EN VRIJBLIJVEND ADVIES

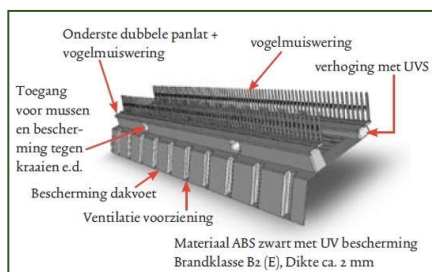
6.1 Conclusie

Hieronder is de conclusie opgenomen. Ter onderbouwing van de conclusies dient hoofdstuk vijf te worden geraadpleegd.

Conclusie	
Vleermuizen	Vaste verblijfs- of voortplantingsplaats Er zijn geen vaste verblijfs- of voortplantingsplaatsen aangetoond binnen het plangebied.
	Foerageergebied Het plangebied betreft geen significant foerageergebied.
	Vliegroutes Er zijn geen significante vliegroutes aanwezig binnen het plangebied.
Huismus	Er zijn geen nesten van de huismus aangetroffen.
Flora- en faunawet (en de Wnb)	Op basis van de bevindingen kan geconcludeerd worden dat er geen procedurele gevolgen zijn aangaande de gewenste ingrepen. → Er hoeft geen ontheffing Flora- en faunawet artikel 75 te worden aangevraagd; → Op basis van de zorgplicht volgens artikel 2 van de Flora- en faunawet dient bij de uitvoering van de werkzaamheden voldoende zorg in acht te worden genomen voor in het wild levende dieren en hun leefomgeving.

6.2 Vrijblijvend advies

Bij de nieuwbouw kan rekening worden gehouden met huismussen door zogenaamde vogelvides (o.a. te vinden op monier.nl), of een dergelijke constructie toe te passen, in plaats van vogelschroot. Tevens kunnen speciale nestkasten voor de huismus, gierzwaluw en vleermuis worden ingebouwd of worden aangebracht.

Foto's: Voorbeelden vogelvide en speciale (inbouw)nestkasten kasten: huismus, gierzwaluw en vleermuis (Bron: Vivara).

BIJLAGE 1

WETTELIJK KADER

Hieronder wordt het wettelijke kader en de toepassing op ruimtelijke ingrepen beschreven aangaande vleermuizen.

1 Flora- en faunawet

De bescherming van planten- en diersoorten is geregeld in de Flora- en faunawet. Deze wet is erop gericht om de Nederlandse biodiversiteit te beschermen en de dieren en planten binnen de Nederlandse wetgeving de plek te geven die hun volgens de Europese afspraken toekomt. De Flora- en faunawet is sinds 1 april 2002 van kracht.

Het uitgangspunt van de Flora- en faunawet is 'Nee, tenzij'. Dit betekent dat alles wat schadelijk is voor bedreigde soorten verboden is. Van het verbod ('nee') kan alleen onder bepaalde voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken.

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen die voor alle planten en dieren geldt. Naast de zorgplicht bevat de wet ook een aantal verbodsbepalingen die ervoor zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten.

1.1 Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

1.2 Verbodsbepalingen

Artikel 8:	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Artikel 9:	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Artikel 10:	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Artikel 11:	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
Artikel 12:	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

1.3 Algemene maatregelen van Bestuur (AMvB)

De 'AMvB art.75' van de Flora- en faunawet is in februari 2005 in werking getreden. In dit besluit is een vrijstelling voor specifieke soorten tijdens specifieke activiteiten geregeld. De Flora- en faunawet is middels deze AMvB vereenvoudigd doordat bij bijvoorbeeld ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer voor de meest algemene soorten een vrijstelling van de verbodsbepalingen geldt.

De beschermde soorten worden ingedeeld in drie categorieën (tabellen). Vleermuizen vallen onder Tabel 3.

Tabel 3: Habitatrichtlijn bijlage IV-soorten en in AMvB aanvullend aangewezen soorten (bijlage 1) (strikt beschermd):

Voor soorten genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en voor de bijlage 1 soorten geldt het zwaarste beschermingsregime. Voor deze soorten geldt geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Een ontheffing kan alleen worden verleend wanneer:

- geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- sprake is van een in of bij de wet genoemd belang;
- geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

Voor bijlage IV-soorten geldt eveneens dat er sprake moet zijn van een door de Habitatrichtlijn erkend belang.

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

1.4 Vleermuizen

Vleermuizen zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder a, van de Flora- en faunawet en zijn tevens opgenomen in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, dieren en plantensoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd. Op grond van de artikelen 10 en 11 van de Flora- en faunawet is het onder meer verboden om beschermde inheemse diersoorten opzettelijk te verontrusten; nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Tot vaste rust- en verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet worden locaties gerekend waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van (groepen) mannetjes bevinden. Belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder.

Wanneer een gebodsbepaling van de Flora- en faunawet wordt overtreden, dient men mitigerende maatregelen te nemen om het te verwachten negatieve effect zoveel mogelijk te beperken of te voorkomen. Tevens dient er een ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden in verband met het verstoren van een vaste verblijfplaats.

BIJLAGE 2

KORTE BESCHRIJVING ECOLOGIE VLEERMUIZEN

Vleermuizen zijn nachtdieren. Ze worden actief wanneer de schemer invalt.

Overdag slapen de meeste vleermuizen, of ze houden zich bezig met lichaamsverzorging. In het najaar daalt het insectenaanbod en maken vleermuizen zich klaar voor een winterslaap.

Vleermuizen hebben een netwerk van verschillende verblijfplaatsen door het jaar heen. Zo worden verblijfplaatsen als winterverblijf, kraamverblijf en/of paarverblijf gebruikt.

Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouw- en boombewonende soorten.

Vaste rust- en verblijfplaatsen van de gebouwbewonende soorten kunnen onder andere plekken onder dakpannen, spouwmuren en zolders zijn.

Afbeelding 3: Potentiële verblijfplaatsen vleermuizen (bron: Handreiking verblijfplaatsen zoeken, Vleermuis Werkgroep Nederland).

Boombewonende soorten zijn te vinden in spechtengaten, holle oude bomen of achter loszittend boomschors.

Het gebruik van het soort verblijfplaats is afhankelijk van de soort. Zo zijn de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger echte gebouwbewoners. De rosse vleermuis is weer voornamelijk te vinden in bomen.

Ook wordt een verblijfplaats vaak wisselend gebruikt gedurende het jaar.

BIJLAGE 3

LITERATUURLIJST

- Broekhuizen S, e.a.**, Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht 1992
- Dijkstra V, R. Janssen, J. Buys & T. van der Meij, 2008. Handleiding voor het monitoren van vleermuizen op zolders. Zoogdierverseniging VZZ, Arnhem 2008
- Dienst Regelingen, Ministerie van Economische zaken**; Diverse soortenstandaarden: vleermuizen
- Limpens H, K. Mostert, W. Bongers**, Atlas van de Nederlandse vleermuizen, K.N.N.V, Utrecht 1997
- Limpens H e.a.**, Brochure; Met vleermuizen onderweg, Dienst Weg- en Waterbouwkunde en de VZZ, Delft 2004
- Limpens H, e.a.**, Brochure Vleermuizen, bomen en bos, SVB en VZZ, Arnhem 2003
- Lange, R, A. van Winden, P. Twisk, J. de Leander & C. Spee**, Zoogdieren van de Benelux, Herkenning en onderzoek. Jeugdbondsuitgeverij, 's Graveland 1986
- Netwerk Groene Bureaus (NGB), Zoogdierverseniging, Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN)**, Vleermuizenprotocol
- Schober, W. & E. Grimmberger**, Gids van de vleermuizen van Europa, Azoren en Canarische eilanden, Tirion, Baarn 2001
- Twisk P, e.a.** Folder; Vleermuizen in en rondom het huis, Zoogdierverseniging i.s.m. Brabants Landschap, Landschapsbeheer Friesland en Stichting Landschapsbeheer Zeeland, 2009

Internet

www.vleermuis.net
www.vleermuizenindestad.nl
www.zoogdierverseniging.nl

Soortenstandaarden RVO, versies 2.0, December 2014:

Gewone dwergvleermuis
Ruige dwergvleermuis
Huismus